

SOU 2011:48

Vård efter behov och på lika villkor – en mänsklig rättighet

BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM VÅRD FÖR PAPPERSLÖSA M.FL.

Anne Sjögren

Sjuksköterska

Rosengrenska / Röda Korset

031 741 6207

Jourtelefon: 0704 066670

anne.sjogren@redcross.se

kliniken@rosengrenska.org

Medlem av Sjuksköterskornas Etiska Råd

Nuvarande lag: (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

- **Inledande bestämmelser**
- **1 §** I denna lag finns bestämmelser om landstingens skyldigheter att, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) samt tandvårdslagen (1985:125), erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård åt asylsökande och vissa andra utlänningar.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om landstingens skyldigheter att, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) samt tandvårdslagen (1985:125), erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård åt asylsökande och vissa andra utlänningar.

2 § De föreskrifter som gäller för vård som ges med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) samt tandvårdslagen (1985:125) gäller även för vård som ges enligt denna lag, om inte något annat föreskrivs.

3 § Ett landstings skyldigheter enligt denna lag gäller endast utlänningar som vistas inom landstinget.

Med landsting avses i denna lag även kommun som inte ingår i ett landsting.

4 § Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,
2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,
3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller
4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen.

Sådana utlänningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock

Sådana utlänningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats beslut om avvisning eller utvisning.

Det gäller dock inte utlänning som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas, om han eller hon har fyllt 18 år. Lag (2009:1550).

Papperslös? Undocumented?

Irreguljär?

Overstayer?

Gömd?

TUT?

EU-
medborgare?

Asylsökande?

Flykting?

Avslag?

> eller <
18år?

Papperslös?

Illegal?

Vittne i rättegång??

Offer för trafficking??

**UNITED
NATIONS**

General Assembly

Distr.
GENERAL

A/HRC/4/28/Add.2
28 February 2007

Original: ENGLISH

HUMAN RIGHTS COUNCIL
Fourth session
Item 2 of the provisional agenda

**IMPLEMENTATION OF GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 60/251
OF 15 MARCH 2006 ENTITLED "HUMAN RIGHTS COUNCIL"**

**Report of the Special Rapporteur on the right of everyone
to the enjoyment of the highest attainable standard of
physical and mental health, Paul Hunt**

Addendum

MISSION TO SWEDEN*

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=100

- Den humanistiska tanken**
- Vårdens yrkesetik**
- De mänskliga rättigheterna**
- Folkhälsan**
- + en arbetsmiljöfråga**

Press■ **Pressmeddelanden**

- Tidigare pressmeddelanden under mandatperioden
- Debattartiklar
- Tal
- Kommentarer
- Uttalanden
- Webbutskickningar
- Bildarkiv
- Ackreditering
- EU-representationens pressinformation
- Sverige i utländska medier
- UD:s pressrum (International Press Centre)

PRESSMEDDELANDE

23 april 2010

Socialdepartementet

Erna Zelmin utreder rätt till vård för asylsökande, gömda och papperslösa

Regeringen beslutade i januari att tillsätta en utredning som ska lämna förslag på hur rätten till vård för asylsökande samt för personer som befinner sig i Sverige utan tillstånd - gömda och papperslösa - kan utökas. Erna Zelmin har i dag utsetts till särskild utredare.

I dag saknar vissa grupper rätt till subventionerad sjukvård i Sverige. Det gäller personer som befinner sig i Sverige utan att ha ansökt om nödvändiga tillstånd samt personer som dröjer sig kvar i landet trots avvisningsbeslut. För detta har Sverige bland annat kritiserats av FN:s särskilde rapportör om rätten till hälsa, Paul Hunt.

- Min uppfattning är att hälso- och sjukvård bör vara en rättighet för alla. Den ordning som har gällt i Sverige har inte bara skapat stora problem för de personer som nekats subventionerad vård utan också satt vårdpersonal i ett svårt etiskt dilemma, säger socialminister Göran Hägglund.

Erna Zelmin är född 1960 och arbetar i dag som generaldirektör för Rättsmedicinalverket. Tidigare har hon bland annat varit rätts- och expeditionschef för Socialdepartementet samt departementsråd och enhetschef på justitiedepartementet. Erna Zelmin har också medverkat som sakkunnig och expert i ett flertal statliga utredningar.

Direktiv för utredningen

<http://www.regeringen.se/sb/d/12483/a/138677>

Oro runt bl.a.:

”Migrationspolitiska överväganden”

”Det är angeläget att en person som har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd lämnar landet”

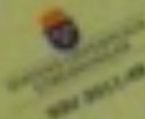
“Ändringarna får inte heller bidra till att fler personer väljer att hålla sig undan verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut eller få eventuella negativa konsekvenser för den reglerade invandringen i övrigt.”

110303 Regeringen + mp om bl.a. vård o skola för papperslösa

Regeringens hemsida, presskonferens
110303:

[http://www.regeringen.se/sb/d/
14490/a/162141](http://www.regeringen.se/sb/d/14490/a/162141)

Vård efter behov
och på lika villkor
– en mänsklig rättighet

REGERINGEN
UTSKRIFT AV
SOU 2011:48

SOU 2011:48
överlämnad
31 maj 2011

Utredningens resultat skall

- Göra hälso- o sjukvård åt asylsökande och papperslösa personer mer ändamålsenlig ...
- Inte har en negativ inverkan på asylprocessen
- Antal människor:
 - asylsökande 35.000
 - papperslösa, mellan 10.000 till 35.000

Begreppet papperslös

Vedertaget begrepp men inte tillräckligt tydligt i författningssammanhang

”personer som befinner sig i Sverige utan att ha nödvändigt tillstånd för att vistas i landet”

Gömnda, papperslösa, overstayers...

Begränsad tillgång och otydlighet

- frivilligorganisationer driver kostnadsfria, idéella "gråa mottagningar"
- Inkluderas till ordinarie arbetsplatser, kostnad belastar den ordinarie arbetsplatsen
- Problem journalföring, kvalitet, prioriteringar,
- Kontakt apotek som ideella mottagningar sedan betalar för

+ flertalet landsting – pga otydlig reglering egna riktlinjer med mer tillgång men olika över landet,
ej bra enligt bl.a. lokaliserings- och likställhetsprincipen

Probleminventering:

Kritik mot Sverige nationellt och internationellt

Utredningen kom fram till:

Svensk nuvarande lagstiftning inte fullt ut lever upp till

... bästa möjliga hälsa för alla

... Sverige uttalat avsikt verka för MR internationellt

... ej lever upp till syfte om journalföring, patientsäkerhet, möjligheter följa upp vårdinsatser, smittskydd,

... ej stämmer överens med yrkesetiska principer för vårdprofessionerna

Mänskliga rättigheter

Sveriges åtaganden om rätt till bästa möjliga hälsa för alla finns i flera konventioner

Framför allt i FN:s ESK-konventionen
+ General Comment no.14 och 20

Samtliga – oavsett juridisk status

AAAQ – tillgång, tillgänglighet,
acceptabel och kvalitet

Paul Hunts rapport 2006 nämns

Yrkesetik och arbetsmiljöproblem

- patientens medicinska behov och inget annat – efter prioriteringar, bör avgöra om han eller hon ska få vård
- huvuduppgift: lindra och bota
- Men att behöva utreda patientens juridiska status och ibland även betalningsförmåga leder till etiskt dilemma som till och med kan betecknas som ett arbetsmiljöproblem

Påverkan på asylmottagandet och den reglerade invandringen

- ...tolkningen av begreppet bästa möjliga hälsa för alla, anförts att denna mänskliga rättighet gäller alla personer som vistas inom en stats territorium, oavsett om de är medborgare i staten eller ej och oavsett om de har tillstånd att vistas där eller ej.
- Om Push or pull... hälso- och sjukvård i ankomstlandet inte har någon större påverkan vare sig på beslutet att ta sig till ett visst land eller på beslutet att lämna ett land där man vistas utan nödvändigt tillstånd.
Det finns en inneboende tröghet hos

”Signalvärdet”

I en ökade tillgången till vård för vissa och

regleringen av och förutsättningarna för asylmottagandet och migrationsprocesserna

två helt skilda saker som var och en ska respekteras utifrån sina grunder.

... alla personer som befinner sig i Sverige kunna få tillgång till hälso- och sjukvård.

Kostnader för genomförande av utredningens förslag

I dag (asylsökande och papperslösa personer) beräknas uppgå till mellan 1 180 miljoner och

1 540 miljoner kronor – osäkert

Beräkning IHE (the Swedish institute for Health Economics) utvidgad vård för asylsök + papperslösa

– merkostnad max 1 020 milj. kronor =

”Omedelbar vård, vård som inte kan
anstå”

Första gången i förarbete till lagen 1994:137
(ej in i lagen då)

Socialstyrelsen tolkat det 1995:4 i allmänna råd:

Hänsyn få vård inom en nära framtid

Leda till allvarliga följder

Smittskyddsåtgärder

Fara för patientens liv, sämre prognos,
komplikationer, svår värk, ångest, depression,

Särskilt omsorgsfullt vid tortyr, PTSD etc

Tidiga insatser viktiga

Begreppet vård som inte kan anstå

Bil.1 (sid 397– 398)

... vård och behandling av sjukdomar och skador i de fall där även en måttlig fördröjning bedöms kunna medföra allvarliga följder för patienten.

Kap. 7 Grov indelning aspekter:

- MR, humanitära, med. och etiska aspekter
- Tydlighet, ändamålsenlighet och rättssäkerhet
- Öppenhet i verksamhet
- Asylmottagandet o den reglerade invandringen
- Ekonomiska konsekvenser

Jämförelse olika länder

- Viktigt
- Svårt
- Fråntar inget ansvar

8.7 Vårdavgifter för papperslösa personer

- Utredningens förslag: Papperslösa personer ska betala samma vårdavgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763; HSL) som bosatta personer.
- Utredningens förslag innebär att papperslösa personer ska erbjudas hälso- och sjukvård i samma omfattning, på samma villkor och under samma förutsättningar som bosatta personer.

1. Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Sidan 47-48

... Vad som i denna lag sägs om bosatta gäller också dem som vistas inom landstinget utan att ha nödvändigt tillstånd för att vistas i landet.

2. Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Sidan 49

Vad som sägs i första stycket 1 gäller även dem som vistas inom landstinget utan att ha nödvändigt tillstånd för att vistas i landet till och med det år de fyller 19 år.

(Tandvården ska erbjudas i samma omfattning och på samma villkor som den erbjuds bosatta personer i motsvarande ålder.)

För vuxna utredas mera!

3. Förslag till lag om ändring i lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

Sid 51

Vad som i denna lag sägs om bosatta gäller också dem som befinner sig i Sverige utan att ha nödvändigt tillstånd för att vistas i landet och som vistas inom landstinget.

4. Förslag till lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168)

... samt 4. den som befinner sig i Sverige utan att ha nödvändigt tillstånd för att vistas i landet.

5. Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

5a§

Ett landsting ska erbjuda utlänningar som avses i 4 § första stycket 1 hälso- och sjukvård i enlighet med vad som föreskrivs i 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Ett landsting ska också erbjuda sådana utlänningar regelbunden och full- ständig tandvård enligt 7 § första stycket 1 tandvårdslagen (1985:125) till och med det år de fyller nitton år. Från och med det år sådana personer fyller tjugo år ska landstinget erbjuda dem tandvård som inte kan anstå.

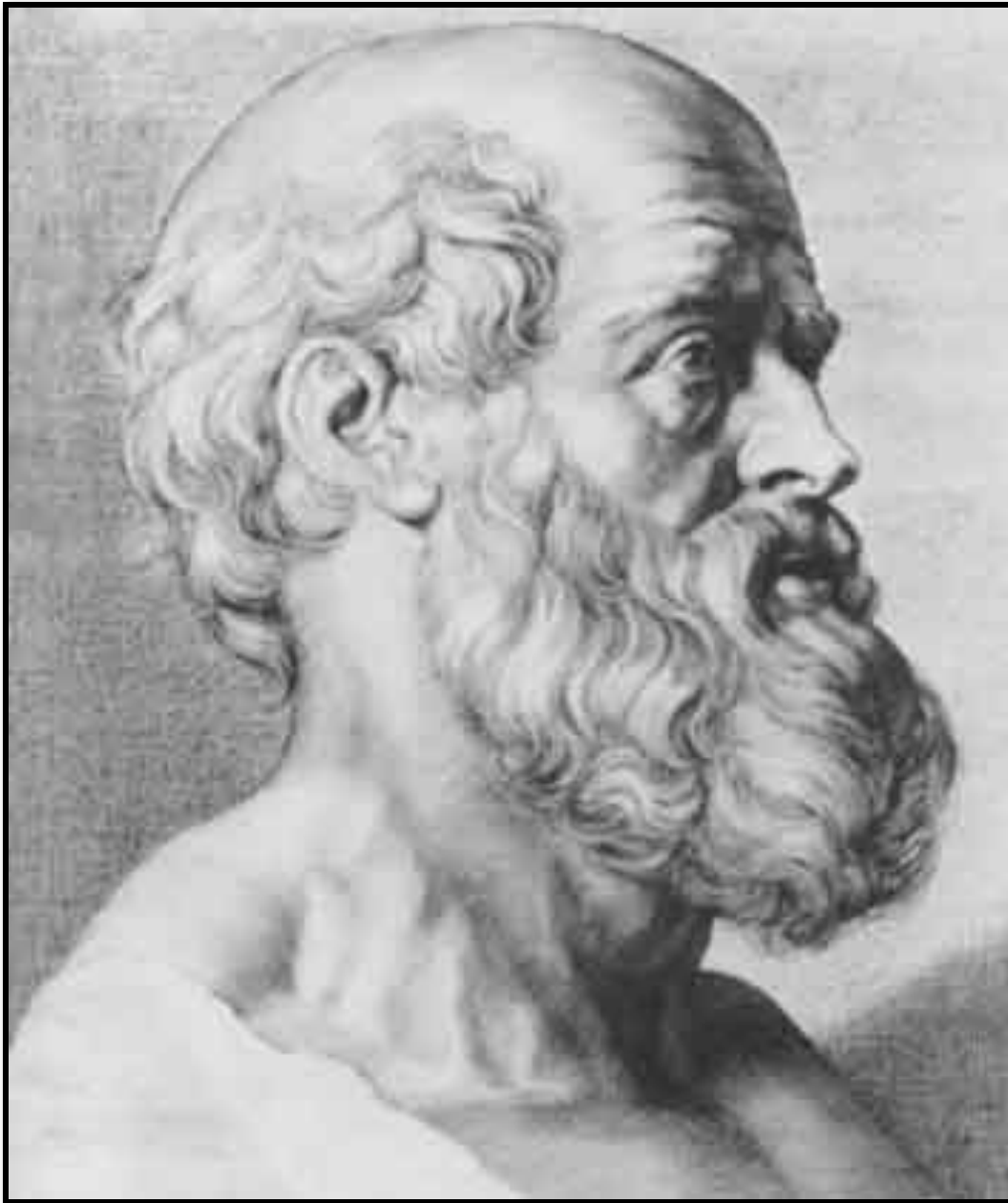
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

SOU 2011:48 – ut på remiss !

Sedan proposition

Ny lag

Implementering!

Sjukvårdens roll -
ingen ny fråga.

Hippokrates levde
ca. 460 f.Kr.-370
f.Kr

Hippokrates ed,
t.ex.

på Karolinskas
hemsida:

[http://www.ki.se/
ktsos/dokument/
hippocratesed.html](http://www.ki.se/ktsos/dokument/hippocratesed.html)

8.11 Frågan om de ideella organisationernas resurser och kunskaper – hur kan dessa tillvaratas på bästa sätt?

- Utredningens bedömning: De ideella organisationers nuvarande arbete med att tillhandahålla hälso- och sjukvård åt asylsökande och papperslösa personer kan på sikt närmast antas upphöra.
- Utredningen har därför inte sett några skäl till att överväga ytterligare ansvar på ideella organisationer att tillhandahålla hälso- och sjukvård åt dessa personer.
- Däremot har organisationerna en fortsatt viktig uppgift att bidra i arbetet med att öka tillgången till information om vad som gäller inom svensk hälso- och sjukvård när det gäller framför allt papperslösa personer.
- I detta arbete bör Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, landstingen och kommunerna ha en aktiv del.